

2. Regența

Regența în România

Perioada Regenței (1927-1930) reprezintă, fără îndoială, o perioadă de declin atât a imaginii, cât și a funcționalității instituției monarhice din România o manifestare directă a crizei dinastice. În această perioadă, la conducerea statului român avem o instituție provizorie, eterogenă ca structură, fără un statut oficial foarte bine definit în funcționarea sa, deseori lipsită de autoritate și credibilitate.

Conform actului din 4 ianuarie 1926, prin deciziile luate în urma renunțării prințului Carol la succesiunea tronului, a fost proclamat ca moștenitor fiul acestuia, Mihai. Fiind minor s-a hotărât instituirea unei **Regențe**. S-a apelat astfel la articolul 83 al Constituției din 1923, care prevedea că „Regele, în viață fiind, poate numi o Regență, compusă din trei persoane, care, după moartea regelui, să exercite puterile regale în timpul minorității succesorului tronului”. Astfel, la moartea Regelui Ferdinand, survenită pe 20 iulie 1927, instituția Regenței prelua oficial prerogativele în conducerea statului român, având următoarea componență: principele Nicolae (fratele lui Carol și unchiul regelui minor, Mihai), Gheorghe Buzdugan (președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție) și patriarhul României, Miron Cristea.

Prin intrarea în funcțiune a Regenței, începea o nouă etapă în istoria Monarhiei din România. Percepția asupra acesteia, ca formulă politică, nu a fost favorabilă, căci era văzută, mai degrabă, ca

Regele Carol al II-lea în anul 1930
(Fototeca Arhivelor Naționale ale României)

o instituție de decor în activitatea politică a primului-ministru liberal, Ion I.C. Brătianu. Pe de altă parte, componența acestei instituții era considerată fără sens politic, deoarece prințul Nicolae nu era preocupat de politică, iar Gh. Buzdugan și patriarhul Miron Cristea erau puțin potriviți pentru statutul de regenți, fiind considerați „impuși” de către Ion I.C. Brătianu în această funcție.

Regența nu a beneficiat de un statut foarte bine definit, adesea deciziile politice au fost luate în mod subiectiv. Primul ministru, Ion I.C. Brătianu a consultat instituția mai mult formal în problemele importante. După moartea acestuia,

1. Jurământul membrilor Regenței la intrarea sa în funcțiune

Jur credință Majestății Sale Regelui Mihai I. Jur de a păzi Constituțiunea și legile poporului român, de a menține drepturile lui naționale și integritatea teritoriului.

(Dezbaterile Adunării Deputaților, nr. 5, ședința din 20 iulie 1927)

2. Principele Nicolae despre Regență

Regența este o porcărie fără autoritate și cu trei capete, grea de dus și proastă conducătoare.
(Arhivele Istorice Centrale, fond Carol II. Arhiva personală. Secretariat, dos. V - 515/1929, f. 1-3)

Studiu de caz

Carol al II-lea și Elena

Cea mai controversată personalitate monarhică, Regele Carol al II-lea a fost primul copil al Regelui Ferdinand I (1914-1927) și al Reginei Maria. Primul Hohenzollern născut în România (Sinaia, 3/16 octombrie 1893), botezat creștin-ortodox, a avut parte de o educație pe măsura statutului său – de moștenitor al Coroanei – în special în timpul domniei bunicului său, Carol I.

A absolvit în 1909 Școala de Ofițeri din București și a fost înaintat la gradul de sublocotenent. După susținerea bacalaureatului în anul 1912, este trimis să studieze la Academia Militară din Potsdam.

În septembrie 1914, în urma decesului Regelui Carol I, coroana României revine tatălui său Ferdinand, iar Carol devine **prinț moștenitor**. Două luni mai târziu, prințul Carol devine senator de drept în Reprezentanța Națională și ia contact cu politica românească.

În timpul Primului Război Mondial, este ofițer în armata română. În 1918 dezertează de pe front și se căsătorește cu Zizi Lambrino la Odessa, renunțând pentru prima dată la calitatea de prinț moștenitor. Căsătoria este anulată de Guvernul român în anul 1919 și nu produce efecte dinastice, deși Carol a păstrat legătura cu aceasta. În vara anului 1919 renunță pentru a doua oară la calitatea de prinț moștenitor și recunoaște paternitatea copilului pe care Zizi Lambrino avea să-l nască în ianuarie 1920, botezat Mircea Grigore.

La începutul anului 1921, după o călătorie de câteva luni în jurul lumii, aranjată de mama sa – Regina Maria, Prințul Carol o cunoaște pe Prințesa Elena a Greciei. Căsătoria lor s-a oficializat pe 10 martie 1921 la Atena, iar la 25 octombrie același an s-a născut Principele Mihai, viitorul rege al României.

La 28 decembrie 1925, **Principele Carol renunță pentru a treia oară la toate drepturile la Tronul României** și pleacă în Franța alături de noua iubită, Elena Lupescu. Regele Ferdinand îl

dezmoștenește, iar acesta își ia numele de **Carol Caraiman**. În 1927, la moartea Regelui Ferdinand, fiul său Mihai I devine rege, dar – fiind minor – era reprezentat de o Regență în conducerea statului.

Regența era o instituție provizorie și fără rezultate notabile în funcționarea sa, iar pe fondul crizei economice mondiale începute în 1929, viața politică românească era tensionată și confuză. Din autoexil, Carol dădea semne de interes față de tronul pe care-l părăsise. În noaptea de 6 iunie 1930 sosește în țară, după aproape 5 ani petrecuți ca simplu cetățean.

În ziua de 8 iunie 1930, Parlamentul României îl proclamă pe Carol al II-lea ca rege al României. Prin acțiunile sale și-a detronat propriul fiu – Mihai, care a primit titlul onorific de Mare Voievod de Alba-Iulia.

Ca rege, Carol al II-lea (1930-1940) a fost o personalitate cu lumini și umbre. Probabil cel mai inteligent dintre regii României, Carol al II-lea era înzestrat cu un excelent har oratoric și cu multă charismă, fiind un monarh căruia i-a plăcut „meseria de Rege”. Avea în plus o bună stăpânire

1. Personalitatea Regelui Carol al II-lea:

A fost, dintre regii României, cel care a avut cele mai mari calități și cele mai multe defecte; și una, și alta, așadar, nu doar cele mai multe defecte! Moștenise destule trăsături de la mama sa. Era, ca și ea, voluntar și autoritar, Avea, ca și ea, capacitatea de a se apropia de oameni, punându-se la nivelul fiecăruia; cu totul altfel decât distantul Carol I sau timidul Ferdinand; a reușit, mai mult decât ei, să devină cu adevărat un rege popular. Schimbarea radicală din timpul lui Ferdinand, la un plus de autoritate, depășind chiar poziția dominantă pe care o avusese la vremea lui Carol I. Lui Carol al II-lea nu i-a ajuns să fie un arbitru, oricât de influent; a vrut neapărat să fie un conducător.

(Lucian Boia, *Suveranii României. Monarhia, o soluție?*, Editura Humanitas, București, 2014)

6. Regele Mihai în exil (1948-1989)

Viața Regelui Mihai I în exil

La 30 decembrie 1947, Regele Mihai a fost silit să abdice. S-a proclamat Republica Populară Română, stat de tip totalitar comunist. La 3 ianuarie 1948, alături de mama sa, Regina-mamă Elena și unii apropiați, Regele a plecat în exil. După cum a declarat mai târziu Regele Mihai, perioada exilului a fost grea și, mai ales, plină de evenimente. „În Exil, singurătatea noastră a fost cu atât mai mare cu cât dorul de țară și nevoia de a trăi laolaltă cu românii ne-au fost puse la îndoială sau uitate. (...) Am fost întrebat de mai multe ori care a fost sentimentul meu la plecarea din România. N-am găsit altfel de a spune adevărul despre starea mea de atunci decât că am plecat cu moartea în suflet”.

După abdicarea Regelui Mihai au plecat din țară și ceilalți membri ai Familiei Regale a României.

La 4 martie 1948, aflat în vizită la Londra, Regele Mihai I a dezvăluit într-o declarație de presă că actul de abdicare i-a fost smuls de către comuniști prin forță și șantaj. Regele a înțeles repede că numeroase guverne din Europa Occidentală nu mai erau interesate de situația din România. Ulterior, Mihai a făcut o vizită în SUA, unde a fost primit la 22 martie 1948 de către președintele SUA, Harry Truman, la Casa Albă, la Washington, D.C. Cu acest prilej, a reiterat caracterul ilegal al abdicării din 1947, prezentând cu diferite ocazii că actul de abdicare i-a fost smuls prin forță. Drept răspuns, prin hotărârea Consiliului de Miniștri din 22 mai 1948, autoritățile din România comunistă au retras cetățenia română Regelui, Reginei-mame, Principeselor Elisabeta de Hohenzollern și Ileana de Habsburg, ca și Principelui Nicolae de Hohenzollern.

La 10 iunie 1948, Regele Mihai s-a căsătorit cu principesa Ana de Bourbon-Parma, fiica prințului René de Bourbon-Parma și a prințesei Margareta a Danemarcei. În urma căsătoriei celor doi s-au născut cinci fete – Margareta (n.1949), Elena (n.1950), Irina (n.1953), Sofia (n.1957) și Maria (n.1964).

După căsătorie, Regele Mihai I și Regina Ana au locuit la Vila Sparta de lângă Florența, la reședința Reginei-mame, Elena (1948-1949). În 1949, familia s-a stabilit la Lausanne. Vreme de cinci ani au locuit în Marea Britanie. Acolo, s-au întâlnit de câteva ori cu membri ai familiei regale britanice. În timp ce se aflau pe pământ britanic, Regele Mihai a pus bazele unui mic atelier de lucru în lemn și a unei mici ferme de crescut păsări. Produsele obținute erau vândute pentru a se obține cele necesare traiului zilnic.

În 1956, după încă câteva luni de viață la Vila Sparta, Regele și familia sa s-au mutat într-o mică localitate de pe malul lacului Geneva, Versoix, unde a locuit peste 45 de ani. Din 2004 au locuit la Aubonne, în Elveția.

Inițial, Mihai a lucrat pentru o firmă care repara avioane particulare. Mai apoi, fiind pasionat de automobilism și pilotaj, Regele Mihai a urmat în 1956 cursuri de pilotaj profesionist la Compania Lear din SUA. După trei ani, a pus bazele unei companii de produse electronice, elemente pentru calea ferată și sisteme de alarmă, Metravel, care a funcționat până în 1964. Ulterior, s-a angajat ca broker la Bursa de pe Wall Street.

În anii ce au urmat, regele a urmărit atent situația din țară, dar și-a trăit viața în mod discret și modest, departe de agitația vieții mondene și ocupându-se, mai ales, de educația fiicelor sale.

Activitatea din exil

Contrar unor informații vehiculate în numeroase medii, conform cărora Regele Mihai I a plecat în exil cu numeroase sume de bani, în perioada exilului, Mihai a trebuit să trăiască modest, fiind, pe rând, fermier, șofer, pilot, agent de bursă – Regele a urmat cursuri de broker la Bursa de pe Wall Street din New York. Fiind în exil, Regele Mihai a urmărit evenimentele din țară și a păstrat permanent legătura cu emigrația românească.

Flori la Palatul Regal în ziua funeraliilor Regelui Mihai I (Foto Agerpres)

Cortegiul funerar se îndreaptă pe Calea Victoriei spre Patriarhie. (Foto Agerpres)

Reprezentanții familiilor regale la funeraliile Regelui Mihai I (Foto Agerpres)

Serbia, Albania, Franța, Prusia, Italia și Portugalia, ai familiilor imperiale din Rusia, Austria și Germania, Familia Mare Ducală de Baden, Familia Regală de Württemberg și Familia Princiară de Ligne.

Emoția excepțională a zilei a sporit și datorită zecilor de mii de români care au ieșit pe străzi, în gări, să însoțească cortegiul funerar, să-și ia un ultim rămas bun. Mulțimea de oameni a demonstrat

o uriașă manifestare de simpatie și solidaritate față de personalitatea ultimului rege al României, un model rar de decență, demnitate, modestie și înțelepciune.

Regele Mihai a fost ultimul reprezentant al unei dinastii, care a făcut România Mare și a plasat pe români în rândul mării familii a Europei.

Regele Mihai va fi înmormântat în cursul serii la Curtea de Argeș, unde se află mormintele Regelui Ferdinand și Regelui Carol al II-lea, bunicul și, respectiv, tatăl său, amintește AFP. Numeroși români au însoțit sicriul până la catedrală, unii scandând timid sloganul: „Monarhia salvează România!”, mai scrie AFP.

Reuters a relatat la rândul său că mii de români au ieșit în stradă sâmbătă la București pentru a asista la funeraliile fostului Rege Mihai, care a murit în Elveția la 5 decembrie la vârsta de 96 de ani, după ce în 2016 s-a retras din viața publică din cauza bolii. Pe parcursul ceremoniei, au fost auzite clopotele bisericilor din București, iar participanții la funeralii, mulți cu lacrimi în ochi, au aruncat flori albe în timpul procesiunii, strigând „Regele Mihai” și „Jos comunismul”, scrie agenția de presă.

„Regele Mihai este cel mai bine cunoscut pentru lovitura de stat la care s-a alăturat în august 1944, pentru a schimba calea României de la naziști la Aliații din cel de-Al Doilea Război Mondial. Forțat să abdice de către liderii comuniști ai României, el a trăit cea mai mare parte a vieții în exil în Elveția. După revoluția românească din 1989, a avut o relație dificilă cu noii conducători ai țării, care se temeau că își va revendica tronul. În schimb, Regele Mihai a ajutat la negocierea aderării României la UE și NATO”, a notat BBC News.

Cronologie

1948, 3 ianuarie – Regele Mihai I este silit să plece în exil.

1992 – Regele Mihai participă la slujba de Înviere de la Mănăstirea Putna și face o vizită la București.

1997 – Regele Mihai I reprimește cetățenia română și pașaportul românesc.

2011 – Regele Mihai se adresează Parlamentului României.

Curiozități istorice

- Pentru elvețieni, Regele Mihai I a fost Monsieur Michel, domnul Mihai, iar Ana de Bourbon, Madame Anne, Doamna Ana.
- Aflată în exil, Familia Regală a avut legături strânse cu Regina Elisabeta a II-a a Marii Britanii, cu Prințesa Marina, Ducesă de Kent, cu Prințul Rainier al III-lea de Monaco și cu soția acestuia, Grace de Monaco.
- Regele Mihai se înrudește cu Familiile Imperiale și Regale ale Marii Britanii, Rusiei, Germaniei, Danemarcei, Greciei și Portugaliei, cu Familia Mare Ducală de Baden și cu Familia Princiară de Hohenzollern, din care a provenit bunicul său patern.
- Regele Mihai I este de două ori stră-strănepotul Reginei Victoria a Marii Britanii și Irlandei (prin mamă și prin tată), strănepotul Împăratului Frederic al III-lea al Germaniei, stră-strănepotul Țarului Alexandru al II-lea al Rusiei și, pe linia mamei, descendent al Țarului Nicolae I al Rusiei, stră-strănepotul Reginei Maria a II-a a Portugaliei, strănepotul Ducelui Alfred de Saxa Coburg Gotha și strănepotul Regelui George I al Greciei.
- În timpul războiului, Regele Mihai, aflat în sala de cinema a Palatului Regal de la București, a văzut într-un reportaj de război din Maroc (1943), câteva secunde cu chipul Prințesei Ana de Bourbon Parma, care lucra ca infirmieră pe front. A cerut operatorului să decupeze fotografiile filmului și să le transforme în mici fotografii, pe care le-a păstrat apoi, în mare discreție.
- Regele Mihai a reparat și refăcut, personal, un număr de 9 Jeep-uri originale. Patru dintre ele le-a păstrat până la sfârșitul vieții. Unul dintre Jeep-urile din colecția Regelui Mihai a aparținut generalului american George S. Patton, personalitate militară a celui de-Al Doilea Război Mondial.
- Pe actul grec de căsătorie al Regelui Mihai cu Regina Ana, la rubrica „profesia” scrie Rege, respectiv Prințesă.

Curiozități istorice

- Regele Mihai a fost decorat cu următoarele ordine și medalii românești și străine: *Ordinul Carol I* (Colan și Mare Cruce), *Ordinul Mihai Viteazul* (Clasa I), *Ordinul Serviciu Credincios* (Colan), *Ordinul Coroana României* (Mare Cruce), *Ordinul Steaua României* (Mare Ofițer), *Ordinea Virtutea Aeronautică* (toate gradele), *Ordinul Bene Merenti al Casei Domnitoare* (Clasa I), Medaliiile: *Avântul Țării, Bărbăție și Credință, Centenarul Regelui Carol I, Peleş, Virtutea Militară, Aeronautică, Crucile Trecerea Dunării, Crucea Comemorativă a Războiului 1916-1918, Crucea Regina Maria, Marea Cruce a Legiunii de Onoare a Franței, Marea Cruce și Colanul Ordinului Regal Victorian, Ordinul Victoria al Uniunii Sovietice, Legiunea de Merit a Statelor Unite ale Americii* în grad de Comandor-Şef, *Ordinul Stelei lui KaradGeorge* din Serbia (Comandor), *Ordinul Leopold al Belgiei* (Mare Ofițer), *Ordinul Mântuitorului* din Grecia (Mare Comandor), *Ordinul Regal al Sfântului Gheorghe și al Sfântului Constantin* din Grecia (Colan), *Ordinul Regal al Sfântului Sava* din Serbia (Marea Cruce), *Supremul Ordin al Preasfintei Bunei Vestiri (al Anunziatei)* din Italia (Colan), *Ordinul Casei Princiare de Hohenzollern, Medalia Centenară a Casei Regale a Greciei, Medalia Aniversară a 50 de ani a Regelui Carl al XVI-lea Gustaf al Suediei, Medalia Memorială la Regelui Christian al IX-lea al Danemarcei, Virtutea Militară a Serbiei și altele.*

Evaluare/activități de învățare

- 1 Precizați o cauză a plecării Regelui Mihai în exil.
- 2 Pornind de la sursele 2 și 3, identificați două informații aflate în relație cauză – efect.
- 3 Precizați două modalități de acțiune ale Regelui Mihai în perioada exilului.
- 4 Realizați un eseu de o pagină privind situația Regelui Mihai, în perioada de după 1989.
- 5 Formulați un punct de vedere referitor la contribuția Regelui Mihai I la activitatea emigrației românești, folosind ca argument două informații istorice din textul lecției.

CUPRINS

PREFAȚĂ	3
SUVERANII ROMÂNIEI	7
MONARHIA ÎN ROMÂNIA SECOLELOR AL XIX-LEA – AL XX-LEA	13
1. Originea Familiei Regale din România	14
2. Organizarea Casei Regale	18
3. Reședințe regale	23
MONARHIA CONSTITUȚIONALĂ ÎN ROMÂNIA	33
1. Programul Adunărilor ad-hoc ale Principatelor Moldovei și Țării Românești	34
2. Instaurarea dinastiei de Hohenzollern-Sigmaringen în România – condiții externe	39
3. Instaurarea dinastiei de Hohenzollern-Sigmaringen și succesiunea la tron – condiții interne	43
REGATUL ROMÂNIEI DE LA MODERNIZARE LA IDENTITATEA NAȚIONALĂ. REGELE CAROL I AL ROMÂNIEI – EPOCA DE REFORME	47
1. Carol I în politica internă. De la stratagema abdicării la rotativa guvernamentală	48
2. Monarhia și modernizarea societății	52
3. Monarhia – arbitru în viața politică din România. Viața politică la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	57
<i>Studiu de caz.</i> Carol I și oamenii politici	62
4. Carol I și problema țărănească	67
5. Independența și proclamarea Regatului României	71
6. Politica externă. Proiecte și acțiuni diplomatice	77
7. Carol I și problema Războiului de Întregire Națională	83
<i>Studiu de caz.</i> Carol I și Elisabeta	87
ROMÂNIA DE LA MODERNIZARE LA IDENTITATEA NAȚIONALĂ. FERDINAND I – REGELE CONSTITUȚIONAL	91
1. Familia Regală și Războiul de Întregire Națională	92
<i>Studiu de caz.</i> Oameni politici români în perioada domniei Regelui Ferdinand	97
2. Marea Unire și Încoronarea de la Alba-Iulia	101
3. Misiune politică și imagine publică la Conferința de Pace de la Paris (1919-1920)	105
<i>Studiu de caz.</i> Ferdinand I și Maria	110
<i>Studiu de caz.</i> Principele Nicolae	116
<i>Studiu de caz.</i> Principesa Elisabeta	118

<i>Studiu de caz.</i> Principesa Maria	121
<i>Studiu de caz.</i> Principesa Ileana	123
<i>Studiu de caz.</i> Principele Mircea	126

UN NOU CADRU DE MANIFESTARE AL INSTITUȚIEI MONARHICE.

CAROL AL II-LEA – MONARHUL AUTORITAR	129
1. Criza dinastică din România	130
2. Regența	134
3. Restaurația carlistă	138
4. Domnia Regelui Carol al II-lea	144
5. Regimul monarhiei autoritare a lui Carol al II-lea	149
<i>Studiu de caz.</i> Carol al II-lea și oamenii politici ai epocii	157
6. Prăbușirea României Mari – 1940	164
<i>Studiu de caz.</i> Carol al II-lea și Elena	171

REGELE MIHAI I AL ROMÂNIEI – UN TÂNĂR ÎN FAȚA PERICOLELOR	175
1. Un copil pe tronul țării. Marele Voievod de Alba-Iulia	176
2. Monarhia în perioada 6 septembrie 1940 – 23 august 1944	181
3. Actul de la 23 august 1944	186
4. Monarhia în perioada 23 august 1944 – 30 decembrie 1947	193
5. Abdicarea forțată a Regelui Mihai I. Proclamarea Republicii Populare Române	199
<i>Studiu de caz.</i> Mihai I și Ana	206
<i>Studiu de caz.</i> Oameni politici români în perioada domniei Regelui Mihai (1940-1947)	210
6. Regele Mihai în exil (1948-1989)	216
7. Situația Familiei Regale după 1989. Statutul membrilor familiei domnitoare promulgat în 2007	224
8. Atribuții ale monarhului și implicarea Casei Regale în viața culturală și socială a țării	228

ROLUL MONARHIEI ÎN ISTORIA ROMÂNILOR. CONSIDERAȚII GENERALE	232
1. Statutul, fixat prin constituții, al monarhiei și al membrilor Familiei Regale	233
2. Monarhia constituțională ereditară în România	239
3. Monarhia – garant al democrației parlamentare	244
4. Monarhia și partidele politice	248
5. Monarhia între rolul politic și imaginea publică	253
6. Rolul și importanța instituției monarhice	258

BIBLIOGRAFIE	261
---------------------------	-----